

HANEHALKI FİNANSAL VARLIK SEÇİMİNİN SOSYAL BELİRLEYİCİLERİ

Behice CANATAN¹, Gökhan ÖZBİLGE², Egemen İPEK³

Öz

Bu çalışmanın amacı, bireylerin finans uzmanları, medya, siyasetçiler, dini/manevi kanaat önderleri ve iş çevrelerinden oluşan sosyal faktörleri ile riske karşı tutumlarının, seçili geleneksel, riskli ve yenilikçi finansal varlık tercihleri üzerindeki muhtemel etkilerini araştırmaktır. Çalışmanın Türkiye örneklemini için logit model yardımıyla elde edilen somut çıktıları, Cumhurbaşkanlığı Finans Ofisi tarafından yayınlanan 2019 yılı Hanehalkı Finansal Algı ve Tutum Araştırması mikro veri setine dayanmaktadır. Elde edilen bulgular, bireylerin riske karşı tutumlarında meydana gelen artışın hem riskli ve yenilikçi varlıkların hem de bu varlıklarla çeşitlendirilen portföy bileşimlerinin tercih edilme olasılığını artıracaklarını doğrulamaktadır. Diğer yandan bireylerin finansal varlık seçimlerinin önemli ölçüde sosyal/çevresel faktörlerden etkilendiği anlaşılmaktadır. Daha çarpıcı olarak vurgulanması gereken, bu faktörlerden finans uzmanlarının pozitif etkilerinin iş çevresi, dini/manevi kanaat önderleri ve medyanın etkilerinden daha düşük oluşudur. Özellikle finansal varlıklar açısından daha riskli varlıklara ve bunların bileşimlerine geçildiğinde artan medya ve dini/kanaat önderlerine ait etkilerin dikkatle izlenmesi konuyla ilgili oluşturulabilecek politika önerileri açısından önem arz etmektedir.

Anahtar Kelimeler: Hanehalkı, Finansal Varlık Seçimi, Riske Karşı Tutum, Sosyal Arka Plan, Logit
JEL Sınıflandırması: G50, G11, D14

SOCIAL DETERMINANTS OF HOUSEHOLD FINANCIAL ASSET CHOICE

Abstract

This study investigates the possible effects of social factors and attitudes towards risk, including financial specialists, media, politicians, religious/spiritual opinion leaders, and business circles, on individuals' preferences for selected traditional, risky, and innovative financial assets. The concrete outputs of the study obtained with the help of the logit model are based on the micro data set of the 2019 Household Financial Perception and Attitude Survey published by the Finance Office of the Presidency of Türkiye. The findings confirm that increases in individuals' attitudes towards risk will increase the probability of choosing risky and innovative assets and diversified portfolio compositions with these assets. On the other hand, individuals' financial asset choices are significantly influenced by social/environmental factors. More strikingly, it should be emphasized that among these factors, the positive effects of financial professionals are lower than those of the business environment, religious/spiritual opinion leaders, and the media. It is essential to carefully monitor the effects of media and religious/opinion leaders, especially when shifting to riskier assets and their combinations in terms of financial assets, in order to formulate policy recommendations.

Keywords: Household, Financial Assets Choice, Attitude Towards Risk, Social Background, Logit
JEL Classification: G50, G11, D14

¹YÖK 100/2000 Doktora Öğrencisi, Tarsus Üniversitesi, behice_canatan@tarsus.edu.tr, ORCID: 0000-0001-9588-386X

²Arş. Gör., İstanbul Gelişim Üniversitesi, gozbilge@gelisim.edu.tr, ORCID: 0000-0002-9060-091X

³Doç. Dr., Tarsus Üniversitesi, egemenipek@tarsus.edu.tr, ORCID: 0000-0002-1365-0526

1. Giriş

Modern ekonomi ve finansın sürekli gelişmesiyle birlikte çeşitlenen finansal davranışların, geleneksel rasyonel seçim teorisi ile açıklanması giderek zorlaşmaktadır. Bir alternatif olarak sınırlı rasyonellik teorisi, bireylerin biliş, duygu ve tercihlerini de içeren bir model kullanarak, yatırımcıların tutum ve davranışlarını araştırmak için bir yol sunmaktadır (Bao vd., 2022). Böylece davranışsal finans, geleneksel finans teorilerinin aksine irrasyonel olarak ele aldığı yatırımcıların (Mak ve Ip, 2017), yatırım kararlarını verirken bilgiyi nasıl anladıkları ve ele aldıkları üzerine yoğunlaşmaktadır (Ahmad, 2017). Bu açıdan bireylerin finansal varlık seçimlerinin korku, aşırı güven, içgüdüsel dürtüler ve başkalarının eylem veya söylemleri gibi faktörlerden de etkilenebileceği göz önünde bulundurulmaktadır. Özellikle bireysel yatırımcıları etkileyen en önemli unsurlardan biri (Kaustia vd., 2022), birbirleriyle bilgi alışverişleri sonucu ortaya çıkan ve sosyal değişim teorisi tarafından desteklenen sosyal etkileşimdir (Pastor vd., 2022). Diğer bir önemli unsur ise bireylerin beklenen ve gerçekleşen getirileri arasındaki farktan oluşan finansal risk açısından takınacakları tutumlardır (Zahirović ve Okičić, 2016). Bu iki unsurun birlikte ele alınışı ise özellikle dikkat çekicidir. Öyle ki Zhang vd. (2018) vurguladığı gibi riske karşı takınılan tavırlar, yetiştirilme sürecindeki sosyal etkilerden başlar ve bireylerin sosyodemografik özellikleriyle pekiştirilir. Dolayısıyla bireyler finansal varlık seçimleri esnasında maruz kaldıkları içsel ve/veya dışsal faktörleri, riske karşı tutumları etrafında şekillendirerek karar verebilme potansiyeline sahiptirler. Çünkü bireyler sosyal etkileşimleri sayesinde finansal piyasalardaki bilgi asimetrisinden kurtulabileceklerine inandıkları gibi (Yang, 2019), yine aynı sosyal etkileşimler neticesinde risk alma konusunda karşılıklı sosyal bağımlılıklar da oluşturabilmektedirler (Celse vd., 2023).

Bu açıdan çalışmanın ilgili literatüre ilk katkısı, bireylerin finansal varlık seçimlerinde etkili olabilecek içsel ve dışsal faktörleri birlikte ele alabilme kabiliyetine dayanmaktadır. İçsel faktörler bireylerin sosyodemografik özellikleri (West ve Worthington, 2014) ve riske karşı tutumları ile (Khan vd., 2022) çerçevelenmektedir. Dışsal faktörler ise bireylerin finansal varlık seçimlerinde aile (East, 1993), iş arkadaşları (Madrian ve Shea, 2001; Duflo ve Saez, 2002), finans uzmanları (Joo ve Grable, 2001) ve medyadan (Patil ve Bagodi, 2021) etkileyebileceğini ortaya koyan literatürü, Türkiye örneklemini için muhtemel etkileri olabilecek siyasi çevreler ve dini/manevi kanaat önderlerini de gözетerek genişletmektedir.

İkinci katkısı ise, geleneksel/altın, riskli/pay senedi, yenilikçi/kripto varlık olmak üzere üç farklı finansal varlık sınıfının ve bileşimlerinin ilgili içsel ve dışsal belirleyici faktörlerini karşılaştırmalı olarak ele alabilmesidir. Çünkü geleneksel/güvenli liman, riskli ve yenilikçi olarak ele alınan finansal varlıklar, sınıfları farklı kategorize edilebilse de aynı zamanda birbiri ile ilişkilidir. Bu açıdan ele alınan altın, her zaman yatırımcıların ilgisini çeken popüler bir finansal varlıktır. Bazen etkin çeşitlendirme, bazen güvenli liman, bazen de riskten korunma amacıyla yatırımcılar tarafından portföye dahil edilebilir (Hesniati, 2020). Altının piyasalarda yatırımcıları geleceğe yönelik belirsizlikten korunmak için bazı ekonomik ve sosyal göstergelerin tahmin aracı olarak kullanılması, bireylerin finansal kararlarının etkilenmesine neden olmaktadır. Benzer şekilde pay senetleri, riskli finansal varlıkların anasınıfını oluştursalar da (Cardak ve Wilkins 2009; Changwony vd., 2021) bazı sektörler için hem bir riskten korunma aracı hem de önemli bir üretim girdisidir (Tuna ve Tuna 2022). Esasında, kripto varlıklar da altın gibi nakit akışı yaratmazken madencilik adı verilen bir süreçte üretilirler. Bu durum kripto varlık protokolünün gerektirdiği şekilde sınırlı bir arza ve kesin olarak belirlenmiş bir yaratım sürecine sahip olduğu anlamına gelmektedir. Bu nedenle sanal altın nitelikleri kripto varlıkların altına benzetilmesine neden olmaktadır (Bouri vd., 2019; Schleritzko, 2023). Diğer yandan, kripto varlık piyasaları pek çok açıdan pay senedi piyasalarına benzetilmektedir (Keskin ve Aste, 2020). Pay senetlerinin genellikle enflasyondan daha az etkilenen varlık sınıfı olarak kabul görmesi gibi (Alagidede ve Panagiotidis, 2010; Al-Nassar ve Bhatti, 2019) kripto varlıkların da madencilik ve işlemlerini kontrol edecek merkezi bir otoritenin bulunmaması ile (Bonaparte, 2022) enflasyondan bağımsız kılabilirdiği bilinmektedir (Baur vd., 2018). Sonuç olarak, finansal varlıkların farklılıkları kadar benzerlikler de içerdikleri

bilindiğinde, hanehalklarının finansal tercihlerinin neden birbirinden farklı ve karmaşık bir yapı ihtiva ettiği sorusu daha da önem arz kazanmaktadır. Bu noktada çalışma, bireylerin sosyal/çevresel faktörler ile riske karşı tutumları neticesinde de şekillenebileceği düşünülen finansal tercihlerinin açıklanmasına katkı sağlayabilecektir. Ayrıca makro boyutta birlikte incelenme fırsatı bulan kripto varlık, altın ve pay senedi (Symitsi ve Chalvatzis, 2019; Bouri vd., 2019; Ghorbel ve Jeribi, 2021) özellikle mikro boyutta bilindiği kadarıyla karşılaştırmalı olarak araştırılmamıştır. Bu durum bireylerin finansal varlık seçimlerinde etkili olan içsel ve dışsal faktörlerin, geleneksel/güvenli liman, riskli ve yenilikçi finansal varlıklar arasında nasıl değişebileceğinin incelenmesine olanak tanımaktadır. Böylece elde edilen bulgular, finansal piyasalarla ilgilenenlere ve uygulayıcılara yeni strateji ve bilgi oluşturma süreçlerinde faydalı bilgiler sağlayabilir.

Çalışmanın geri kalanı şu şekilde yapılandırılmıştır: İkinci bölümde, ilgili finansal varlıklar özelinde yapılan mikro ve makro düzeyde çalışmaların incelendiği literatür özeti yer almaktadır. Üçüncü bölümde veri seti ve yöntem; dördüncü bölümünde ampirik bulgulara yer verilmiştir. Son bölümde ise sonuç ve tartışma yer almaktadır.

2. Literatür Özeti

Bir sonraki paragrafta ayrıntılandırılan ilgili literatür incelendiğinde, makro boyutta çeşitli çalışmalar çeşitli ilgili değişkenleri analiz etmiş ve aralarında ilişkiler kurmuş olsa da bu ilişkilerin çoğu durumda bağımsız olarak ele alındığı görülmektedir. Sınırlı mikro ampirik literatürün ise hem altın, kripto ve pay senedi gibi finansal varlıkları ayrı ayrı ele aldığı hem de sosyal/çevresel faktörleri bütünlüklü olarak incelenmediği anlaşılmaktadır.

Makro boyuttaki ilgili literatür incelendiğinde çalışmaların genellikle farklı finansal varlıklar arasındaki ilişkileri vurguladığı görülmektedir: Tahvil, altın, pay senedi gibi on farklı finansal varlığın bitcoin ile ilişkisi (Maghyreh ve Abdoh, 2020), pay senedi, tahvil, bitcoin ve dolar (Hatemi-J vd., 2022), pay senedi, tahvil, altın ve bitcoin (Rashid vd., 2022), bitcoin, altın ve pay senedi (Symitsi ve Chalvatzis, 2019; Bouri vd., 2019; Ghorbel, ve Jeribi, 2021), kripto varlıklar ve altın (Zhang ve Mani, 2021) kripto varlıklar ve pay senedi (Conlon vd., 2020), altın ve bitcoin (Shahzad vd., 2019; Pho vd., 2021; Wen vd., 2022) ilişkisi incelenmiştir. Genel olarak çalışmalar incelenen varlıkların birbiri olan ilişkisine dikkat çekmektedir. Diğer yandan, hanehalkı boyutunda varlık seçimini inceleyen (Lu vd., 2020; Kang ve Hu, 2021; Bao vd., 2022) çalışmalar da yer almaktadır. Ayrıca portföy seçimini etkileyen faktörlerin incelendiği çalışmalarda (Jia vd., 2021; Khan vd., 2022) riske karşı tutumun ön plana çıktığı görülmektedir.

Türkiye’de finansal ve finansal olmayan varlıklar üzerine yapılan mevcut literatür incelendiğinde, makro boyutta yer alan çalışmaların genellikle ilgili varlıkların nedensellik ilişkisine odaklandığı anlaşılmaktadır. Tahvil, döviz, pay senedi ve emtia (Karabıyık, 2020; Akyıldırım vd., 2022), pay senedi ve kripto varlık (Demiralay ve Bayracı, 2021) arasındaki ilişkiler bu yönde yapılan çalışmalara örnek olarak gösterilebilir. Pay senedi yatırım tercihleri (Bayrakdaroğlu ve Şan, 2015), altına karşı tutum (Yakupoglu ve Okur, 2021; Demirci vd., 2022) incelenmiştir. Mikro boyutta yer alan çalışmaların ise çoğu hanehalkı tasarrufu ve portföyü (İpek ve Sekmen, 2016; Zengin vd., 2018; Çopur ve Gutter 2019; Erdem, 2020; Narinç ve Küçükönder, 2020; İpek, 2021; Yıldırım ve Üçdoğruk-Birecikli, 2021) kapsamında değerlendirilmiştir. Bu çalışmalar genellikle sosyoekonomik faktörlerin (yaş, cinsiyet, eğitim düzey, gelir seviyesi vb.) hanehalklarının tasarruf/portföy tercihine etkisini incelemişlerdir.

Kripto varlıkların diğer finansal varlıklarla nedensellik yönü dışında çok fazla incelenme fırsatı bulmadığı dikkat çekmektedir. Kripto varlık tercihlerini mikro boyutta inceleyen çalışmalarla (Xi vd., 2020; Arias-Oliva vd., 2021; Bonaparte, 2022; Nurbarani ve Soepriyanto, 2022; Pursiainen ve Toczynski 2022; Rudys ve Svogun 2022; Yeong vd., 2022), kripto varlık talebini etkileyen sosyoekonomik faktörler üzerine yoğunlaşıldığı görülmektedir (Cihangir vd., 2019; Dağtekin ve Toğay, 2020; Boztosun ve Keskin, 2022; Oyman, 2022; Pilatin, 2022). Kripto varlık nispeten yeni

ve hızlı büyüyen bir varlık sınıfı olmakla birlikte, bu varlık sınıfına ilişkin yatırım üzerine literatür, özellikle yatırım yapma kararını etkileyen temel dışsal belirleyicileri analiz etme konusunda sınırlıdır (Bonaparte, 2022).

Literatür bir bütün olarak değerlendirildiğinde genellikle, geleneksel finansal varlıklara yönelik tutum çerçevesinde gerçekleştirilen çalışmalar yer almaktadır. Özellikle kripto varlığa yönelik algı, hanehalkı boyutunda yeterince incelenme fırsatı bulamamıştır. Bunun yanında ilgili alanda birçok çalışma olmasına rağmen özellikle hanehalkı boyutunda bütüncül bir bakış açısından neredeyse yoksundur. Bu durum özellikle Türkiye özelinde gerçekleştirilen ampirik çalışmalarda dikkat çekmektedir. Alanla ilgili mikro boyutta çalışmaların sayısı sınırlı olmakla birlikte birçoğu ulusal düzeyde veri eksikliği nedeniyle küçük örneklem gruplarını ve seçilen, belirli varlık veya varlık gruplarını incelemektedir. Bunun yanında, genellikle sosyoekonomik faktörlerin dışında diğer unsurların finansal varlık tercihi nasıl katkıda bulunduğu belirsizliğini korumaktadır. Bu nedenle bu çalışma literatüre güncel, bütünleştirici ve farklı bir perspektifinden genel bakış sağlayarak, hanehalkı finansal varlık dağılımının belirleyicilerini incelemeyi amaçlamaktadır.

3. Veri Seti ve Yöntem

Çalışmada, Hanehalkı Finansal Algı ve Tutum Araştırması mikro veri seti kullanılmıştır. İlgili veri setinin sadece 2019 için yayınlanması nedeniyle bu çalışmanın kapsadığı yıl 2019'dur. Hanehalkı Finansal Algı ve Tutum Araştırması mikro veri seti, Cumhurbaşkanlığı Finans Ofisi (CBFO) tarafından hanelerin finansal varlık tercihi konusunda karar verenler veya bu kararların verilmesine ortak olanların, finansal varlıklara yönelik algı ve tutumlarının saptanması gibi amaçlar doğrultusunda hazırlanmaktadır. Bu açıdan, çeşitli faktörlerin finansal varlık tercihi üzerindeki etkisini incelemeye olanak tanıyan, ulusal düzeyde temsili bir örneklem içermektedir.

Hanehalklarının bir dizi varlık arasında altına yönelmelerine neden olan güvenli liman olduğuna dair inançları, popüler motivasyonları ve en önemlisi geleneksel bakış açıları nedeniyle, sosyal/çevresel faktörlerin etkilerinin incelendiği ilk değişken altın olarak seçilmiştir. İkinci bağımlı değişken potansiyel olarak mevcut yaşam döngüsüne⁴bağlı olarak en iyi uzun vadeli yatırımı ortaya çıkaran, pay senedir. Üçüncü olarak ise hem yeni ve alternatif bir finansal varlık hem de ödeme aracı olarak kabul gören kripto varlıklar ele alınmaktadır. Ayrıca, altın ve pay senedi, altın ve kripto varlık, pay senedi ve kripto varlık ile pay senedi, altın ve kripto varlıkların tamamının oluşturduğu bileşimler de birer bağımlı değişkeni oluşturmakta ve incelenmektedir. Bu tarz bir bileşim, sahip olup olmamak gibi ikili bir şekilde kategorilendirildiğinde, esasında varlık bileşimlerinin ne kadarının hangi varlıktan oluştuğunu bilemememiz gibi önemli bir kısıtlamaya sahiptir. Ancak bu durum çalışmada birer varlıkla örneklendirilen, geleneksel, riskli ve yenilikçi finansal varlıkların bir bileşiminin yani portföylerinin anlaşılma ve finansal varlıklarla tekil olarak karşılaştırılarak, araştırılan içsel (riske karşı tutum, sosyodemografik) ve dışsal (sosyal/çevresel) faktörlerin boyutlarının daha iyi anlaşılmasına olanak sağlayacaktır. Bu amaçla hem ilgili literatürü takip eden hem de çeşitlendirilen kontrol değişkenleri (Fagereng vd., 2017; Rampal ve Biswas 2020; Schleritzko, 2023), Türkiye örneğinin karar mekanizmasını etkileyebilecek kendine has özelliklerini öne çıkararak, finansal varlık tercihleri üzerindeki sosyal arka planı çözümleyebilme motivasyonundan beslenmektedirler. İlgili değişkenler ve özet istatistikleri aşağıda yer alan Tablo 1'den ayrıntılı olarak izlenebilir.

Tablo 1: Değişkenlere Ait Özet Bilgiler

Değişkenler	Kategori ve Frekanslar		Gözlem
Altın	1: Evet (%43,77)	0: Hayır (%56,23)	15.037
Pay Senedi	1: Evet (%7,75)	0: Hayır (%92,25)	15.037
Kripto Varlık (Bitcoin, eteryum, vb.)	1: Evet (%6,54)	0: Hayır (%93,46)	15.037

⁴Yaşam döngüsü teorisi, hanehalkı finansal varlık dağılımının genellikle aile üyelerinin yaşam döngüsüyle ilişkili olduğunu ve aile üyelerinin yaşam boyu faydalarının, mali desteğin uygun şekilde dağıtılmasıyla maksimize edilebileceğini öne sürmektedir (Li vd., 2022).

Tablo 1 (Devamı): Değişkenlere Ait Özet Bilgiler

Değişkenler	Kategori ve Frekanslar			Gözlem
Altın + Pay Senedi	1: Evet (%5,60)	0: Hayır (%94,40)		15.037
Pay Senedi + Kripto Varlık	1: Evet (%4,30)	0: Hayır (%95,70)		15.037
Kripto Varlık + Altın	1: Evet (%4,77)	0: Hayır (%95,23)		15.037
Kripto Varlık + Altın + Pay Senedi	1: Evet (%3,50)	0: Hayır (%96,50)		15.037
Cinsiyet	1: Kadın (%42,67)	2: Erkek (%57,33)		15.037
Yaş	1: 18-25 (%29,55)	2: 26-35 (%30,25)	3: 36-45 (%22,11)	15.037
	4: 46-55 (%10,87)	5: 56-65 (%5,12)	6: +66 (%2,10)	
Hanehalkı Büyüklüğü	1: 1-3 (%42,48)	2: 4-6 (%53,61)	3: +7 (%3,91)	15.037
Medeni Durum	1: Evli (%55,96)	2: Bekâr (%44,04)		15.037
Eğitim Durumu	1: İlk-ortaokul (%31,31)	2: Lise (%46,62)	3: Üniversite (%22,07)	15.037
Riske Karşı Tutum	1: Riskten kaçan (%31,89)	2: Nötr (%39,39)	3: Risk Sever (%28,72)	15.037
	1: Aile (%49,69)	2: Arkadaş (%11,47)	3: İş çevresi (%6,46)	
Yatırım kararını en fazla etkileyen sosyal/çevresel faktör	4: Dini/manevi kanaat önderi (%3,09)	5: Kamu/siyasetçi (%5,35)	6: Finans uzmanı (%20,76)	15.037
	7: Medya (%3,18)			

Çalışmada kullanılan bağımlı değişkenler ikili kategorik değişkenlerdir. İkili bir sonuç değişkeniyle karşı karşıya olduğu için finansal varlık tercihini hanehalkı örneklem ağırlıklarını da hesaba katarak logit bağlantı fonksiyonuna sahip genelleştirilmiş bir doğrusal model kullanılmıştır. Bu model, ayrık veya sürekli tipte bir dizi öngörücü değişken kullanarak ikili sonuç değişkenlerini tahmin eder (Pollob vd. 2022). Temel avantajı, kategorik veya sürekli olarak ele alınan tüm değişkenlerin ilişkisini birlikte analiz edebilmesidir (LaValley, 2008). Ayrıca sonuçların uygulanması ve yorumlanmasındaki basitliği nedeniyle yaygın olarak kullanılmaktadır (Muparuri ve Gumbo 2022). Logit modeller, bir olayın gerçekleşme olasılığının gerçekleşmeme olasılığına oranı, başka bir ifade ile odds ratio (olasılık oranına) dayanmaktadır (Gujarati ve Porter, 2012). Sonuç, her bir değişkenin, gözlemlenen olayın odds ratio üzerindeki etkisidir. Logit modelin matematiksel ifadesi, Denklem (1)'deki gibi yazılabilir:

$$L_i = \ln\left(\frac{P_i}{1 - P_i}\right) = Z_i = \beta_0 + \beta_1 X_i \quad (1)$$

Denklem (2)'de yer alan, çalışmaya uyarlanan logit model (Pr: Olasılığı ifade edecek biçimde) her bir finansal varlık sahipliği alternatifine uyarlanan (finansal varlık tercihi: 1, aksi durumda: 0) bağımlı değişken için yazılmıştır. Ayrıca bağımsız değişkenler; riske karşı tutum (RT_i), sosyal etkiler (SE_i) ve sosyodemografik değişkenler (X_i) matrisinden oluşmaktadır.

$$Pr(\text{Finansal varlık tercihi}_i = 1) = \beta_0 + \beta_1 X_i + \beta_2 RT_i + \beta_3 SE_i + \varepsilon_i \quad (2)$$

Kurulan logit modeller, regresyon katsayı sonuçlarının istatistiksel olarak kolay üretilebilmesine ve bağımsız değişkenlerin sonuç değişkeni ile olan ilişkisinin kolay anlaşılabilmesine olanak sağladığından (Muparuri ve Gumbo 2022), çalışmanın karmaşık ilişkileri daha net ortaya koyabilmesine yardımcı olacaktır. Bunun yanında logit modellerde yorumlama odds ratio ve/veya marjinal etkiler aracılığıyla yapılmaktadır. Marjinal etki, koşullu ortalama üzerindeki regresörlerden birindeki değişikliğin bağımlı değişken üzerindeki etkisini hesaplamaktadır. Her bir bağımsız değişkenin marjinal etkileri, bağımsız değişkenlerin örnek ortalamalarından elde edilmektedir (İpek, 2020).

4. Ampirik Bulgular

Çalışmada, sosyodemografik faktörlerin, riske karşı tutumun ve çevresel/sosyal arka planın finansal varlık tercihi üzerindeki etkisinin araştırılmasında kullanılan logit model sonuçlarına ait bulgulara bu bölümde yer verilmiştir. Tablo 2'nin altında yer alan model doğru tahmin etme başarı oranları (correctly classified) altın bağımlı değişkeni için %61, diğer tüm bağımlı değişkenler için %90'ın üzerindedir. Modelin sonuçları doğru sınıflandırma olasılığını gösteren (area under ROC curve) değerlerinin ise %65 ve %70 arasında olduğu görülmektedir.

Tablo 2: Logit Model Çıktıları

Değişkenler		Altın	Pay	Kripto	Altın+ Pay	Pay+ Kripto	Kripto+ Altın	Kripto+ Altın+Pay
Erkek	O.R.	0,702*** (0,024)	1,121* (,073)	1,113 (,080)	1,018 (,076)	1,048 (,092)	1,002 (,082)	1,002 (,005)
	M.E.	-0,081*** (0,008)	0,007* (0,004)	0,005 (0,003)	0,000 (0,003)	0,001 (0,003)	0,000 (0,003)	0,000 (0,002)
Bekâr	O.R.	0,518*** (0,021)	0,730*** (00,055)	0,701*** (0,059)	0,727*** (0,064)	0,631*** (0,066)	0,659*** (0,064)	0,639*** (0,073)
	M.E.	-0,155*** (,009)	-0,021*** (0,005)	-0,019*** (0,004)	-0,016*** (0,004)	-0,017*** (0,004)	-0,017*** (0,004)	-0,014*** (0,003)
Hanehalkı büyüklüğü		Referans Kategori: 1-3 kişi						
4-6 kişi	O.R.	0,947 (0,034)	0,871** (0,060)	0,964 (0,072)	0,841** (0,675)	0,928 (0,084)	0,876 (0,130)	0,906 (0,090)
	M.E.	-0,081 (0,008)	0,040** (0,014)	0,-002 (0,004)	-0,008** (0,003)	-0,002 (0,003)	-0,005 (0,003)	-0,003 (0,003)
7 ve üzeri kişi	O.R.	0,884* (0,065)	0,658*** (0,100)	0,717** (0,117)	0,773 (0,128)	0,680* (0,136)	0,699** (0,055)	0,724 (0,153)
	M.E.	-0,028* (0,016)	0,034*** (0,013)	-0,016** (0,007)	-0,012 (0,007)	-0,012* (0,005)	-0,013*** (0,006)	-0,009 (0,005)
Eğitim durumu		Referans Kategori: İlk-ortaokul						
Lise	O.R.	0,973 (0,532)	1,448*** (,120)	1,278*** (,114)	1,438*** (,138)	1,394*** (,152)	1,351** (,140)	1,380* (,165)
	M.E.	-0,006 (0,009)	-0,008*** (0,009)	0,013*** (0,004)	0,017*** (0,004)	0,012*** (0,004)	0,012*** (0,004)	0,010*** (0,003)
Üniversite	O.R.	1,210*** (,000)	1,260** (,121)	0,956 (0,103)	1,327** (0,011)	0,826 (0,113)	1,024 (0,127)	0,843 (0,126)
	M.E.	0,043*** (0,014)	0,029** (0,009)	-0,002 (0,005)	0,013** (0,005)	-0,005 (0,004)	0,000 (0,004)	-0,004 (0,003)
Riske karşı tutum		Referans Kategori: Riskten kaçan						
Risk nötr	O.R.	0,916** (0,038)	2,536*** (,247)	2,455*** (,264)	2,315*** (,246)	2,265*** (,282)	2,274*** (,266)	2,055*** (,268)
	M.E.	-0,019** (0,009)	-0,058*** (0,009)	0,039*** (0,004)	0,036*** (0,004)	0,026*** (0,003)	0,029*** (0,003)	0,020*** (0,003)
Risk sever	O.R.	1,019 (,677)	3,007*** (,301)	2,719*** (,302)	2,119*** (,238)	1,956*** (,259)	2,026*** (,004)	1,487* (,213)
	M.E.	0,004 (0,010)	-0,005*** (0,009)	0,046*** (0,004)	0,031*** (0,004)	0,020*** (0,003)	0,024*** (0,004)	0,009*** (0,003)
Yaş		Referans Kategori: 18-25						
26-35	O.R.	1,339*** (0,066)	0,719*** (0,063)	0,698*** (0,065)	0,739*** (0,075)	0,634*** (0,073)	0,675** (0,073)	0,628** (0,080)
	M.E.	0,066*** (0,011)	-0,022*** (0,006)	-0,022*** (0,006)	-0,015*** (0,005)	-0,019*** (0,005)	-0,018*** (0,005)	-0,016*** (0,004)

Tablo 2 (Devamı): Logit Model Çıktıları

Değişkenler		Altın	Pay	Kripto	Altın+ Pay	Pay+ Kripto	Kripto+ Altın	Kripto+ Altın+Pay
36-45	O.R.	1,580*** (0,089)	0,780** (0,080)	0,521*** (0,061)	0,809* (0,095)	0,464*** (0,067)	0,540** (0,072)	0,471** (0,075)
	M.E.	0,105*** (0,013)	-0,017** (0,007)	-0,036*** (0,006)	-0,011* (0,006)	-0,029*** (0,005)	-0,027*** (0,005)	-0,024*** (0,005)
46-55	O.R.	1,763*** (0,120)	0,900 (0,113)	0,532*** (0,079)	0,934 (0,134)	0,586*** (0,101)	0,535*** (0,091)	0,541*** (0,104)
	M.E.	0,132*** (0,016)	-0,007 (0,395)	-0,036*** (0,007)	-0,003 (0,007)	-0,022*** (0,006)	-0,027*** (0,006)	-0,020*** (0,005)
56-65	O.R.	2,143*** (0,178)	0,834 (0,139)	0,565*** (0,108)	0,940 (0,174)	0,538*** (0,123)	0,673** (0,138)	0,603** (0,144)
	M.E.	0,179*** (0,019)	-0,013 (0,011)	-0,033*** (0,009)	-0,003 (0,010)	-0,024*** (0,007)	-0,018** (0,008)	-0,017** (0,007)
66'dan büyük	O.R.	2,306*** (0,248)	0,500*** (0,131)	0,428*** (0,118)	0,567** (0,163)	0,414*** (0,134)	0,376*** (0,124)	0,394*** (0,141)
	M.E.	0,196*** (0,025)	-0,041*** (0,012)	-0,044*** (0,010)	-0,025** (0,010)	-0,032*** (0,008)	-0,037*** (0,008)	-0,027*** (0,007)
Sosyal/Çevresel Faktörler		Referans Kategori: Aile / akraba						
Dini veya manevi çevre/Kanaat önderleri	O.R.	1,333*** (0,136)	3,334*** (0,488)	4,396*** (0,652)	3,163*** (0,528)	4,441*** (0,757)	3,562*** (0,388)	3,769*** (0,732)
	M.E.	0,066*** (0,023)	0,094*** (0,016)	0,105*** (0,016)	0,068*** (0,014)	0,077*** (0,013)	0,066*** (0,013)	0,053*** (0,012)
Arkadaş / Komşu	O.R.	1,052 (0,024)	1,695*** (0,176)	2,083*** (0,230)	1,612*** (0,351)	1,888*** (0,254)	1,893*** (0,240)	1,801*** (0,270)
	M.E.	0,011 (0,012)	0,030*** (0,006)	0,036*** (0,036)	0,020*** (0,005)	0,021*** (0,005)	0,024*** (0,005)	0,016*** (0,004)
İş çevresi	O.R.	1,621*** (0,000)	2,771*** (0,308)	2,679*** (0,337)	2,768*** (0,351)	2,685*** (0,403)	2,555*** (0,365)	2,773*** (0,452)
	M.E.	0,111*** (0,016)	0,000*** (0,000)	0,055*** (0,009)	0,056*** (0,009)	0,040*** (0,008)	0,041*** (0,008)	0,035*** (0,007)
Kamu görevlileri/siyasetçi	O.R.	1,124 (0,091)	2,640*** (0,327)	2,927*** (0,390)	2,367*** (0,348)	2,658*** (0,429)	2,469*** (0,388)	2,507*** (0,454)
	M.E.	0,026 (0,018)	-0,000*** (0,000)	0,063*** (0,010)	0,044*** (0,009)	0,039*** (0,008)	0,039*** (0,009)	0,030*** (0,007)
Medya (gazete, dergi, vs.) yazarları	O.R.	1,135*** (0,002)	6,374*** (0,780)	6,946*** (0,904)	6,924*** (0,917)	6,969*** (1,032)	7,097*** (1,00)	7,935*** (1,230)
	M.E.	0,069*** (0,023)	0,000*** (0,000)	0,168*** (0,017)	0,163*** (0,018)	0,126*** (0,015)	0,142*** (0,016)	0,122*** (0,015)
Finans uzmanları, akademisyenler	O.R.	1,189*** (0,000)	1,478*** (0,131)	1,367*** (0,140)	1,396*** (0,145)	,975 (0,132)	1,211 (0,144)	1,016 (0,149)
	M.E.	0,039*** (0,010)	-0,000*** (0,000)	0,012*** (0,004)	0,013*** (0,004)	-0,000 (0,003)	0,005 (0,003)	0,000 (0,003)
Model Değerleri ve Uyum İyilikleri								
Model Değeri/Uyum iyiliği		Altın	Pay	Kripto	Altın+ Pay	Pay+ Kripto	Kripto+ Altın	Kripto+ Altın+Pay
Gözlem		15.037	15.037	15.037	15.037	15.037	15.037	15.037
LR chi2(19)		998,48	553,78	566,43	349,93	378,08	369,46	301,81
Prob > chi2		0,0000	0,0000	0,0000	0,0000	0,0000	0,0000	0,0000

Tablo 2 (Devamı): Logit Model Çıktıları

<i>Model Değeri/Uyum İyiliği</i>	Altın	Pay	Kripto	Altın+ Pay	Pay+ Kripto	Kripto+ Altın	Kripto+ Altın+Pay
<i>Log likelihood</i>	-9806,66	-3821,59	-3350,87	-3070,06	-2476,14	-2699,86	-2132,76
<i>McFadden(adjusted)</i>	0,047	0,063	0,072	0,048	0,063	0,057	0,057
<i>Cox-Snell/ML</i>	0,064	0,036	0,037	0,023	0,025	0,024	0,020
<i>Cragg-Uhler/Nagelkerke</i>	0,086	0,086	0,096	0,066	0,083	0,076	0,076
<i>AIC</i>	19653,32	7683,19	6741,75	6180,12	4992,29	5439,71	4305,53
<i>BIC</i>	19805,68	7835,55	6894,12	6332,49	5144,66	5592,08	4457,89
<i>area under ROC curve</i>	0,6455	0,6960	0,7096	0,6752	0,7019	0,6897	0,6943
<i>Model Değeri/Uyum İyiliği</i>	Altın	Pay	Kripto	Altın+ Pay	Pay+ Kripto	Kripto+ Altın	Kripto+ Altın+Pay
<i>Correctly classified</i>	61,19%	92,25%	93,46%	94,40%	95,70%	95,23%	96,50%

O.R.: Odds Ratio; M.E.: Marjinal Etki; () içindeki değerler standart sapmaları göstermektedir.

*: 0,1; **: 0,05; ***: 0,01 düzeyinde istatistiksel anlamlılığı ifade etmektedir.

Tablo 2’de altın tercihlerine ilişkin istatistiksel olarak anlamlı bulgular incelendiğinde, erkeklerin kadınlara kıyasla altını tercih etme olasılıklarının daha az olduğu görülmektedir. Kadınların geleneksel varlıklara eğiliminin daha fazla olduğu zaten bilinmektedir (Alonso vd., 2023). Özellikle Türkiye’de yastık altı altın birikimlerin fazla olduğu ve kadınların altına erkeklerden daha fazla eğilim gösterdikleri bilindiğinde sonuçların ilgili literatürle uyumlu olduğu görülmektedir (Bayyurt vd., 2013; Yakupoğlu ve Okur, 2021). Başka bir açıdan erkeklerin risk toleranslarının daha fazla olması da (Lawrenson ve Dickason-Koekemoer, 2020; Şenkardeş ve Akadur, 2021) bu sonucuna neden olabilir. Çünkü kadınların finansal tercihlerinde erkeklere göre daha temkinli davrandıklarını ve riskli gördükleri alanlara finansal yatırım yapmaktan kaçındıkları bilinmektedir (Almeida ve Gonçalves, 2022). Bekârların ise evlilere kıyasla altını tercih etme olasılıkları daha azdır. Diğer yandan, yaşın artması altın tercih olasılığını artırmaktadır. Bu durumun altın tercihi ve yaş arasında bir ilişki bulunmadığını belirten (Benny, 2014) literatürle uyuşmadığı görülmektedir. Muhtemel bir açıklama hem örneklem farklılığı hem de bu örneklem içerisinde yer alan bireylerin enflasyonist bir ortamda daha da artan ve zaten bilinen yüksek altın tercihleri olabilir. Diğer yandan üniversite mezunu bireylerin ilk-ortaokul mezunu bireylere nazaran altını tercih etme olasılıkları daha fazladır. Ancak bu durumun, eğitim seviyesinin gelirin vekil değişkeni olabileceği göz önünde bulundurularak dikkate alınması gerektiği vurgulanmalıdır. Son olarak sosyal/çevresel faktöre bakıldığında, aile/akrabalara ağından etkilenenlere göre, medya, finans uzmanları, dini çevre ve arkadaşlar/komşulardan etkilenen bireylerin altın tercih etme olasılıklarının daha fazla olabileceği görülmektedir. Özellikle diğer değişkenler sabitken en büyük ortalama etkinin iş çevresine ait olduğu görülmektedir. Daha sonra ise medya ve dini/manevi kanaat önderleri gelmektedir. İlgili faktörlerin finans uzmanlarından daha etkili olması için muhtemel bir neden, finans uzmanlarının beklenen getiri hesaplamalarına dayanan varlık çeşitlendirmelerinin, bazen altın dışında farklı varlıklara yönelmesi ve bu durumun bireylerin büyük çoğunluğunun yatırım davranışlarına uymaması olabilir. Diğer bir muhtemel nedenin ise finansal okuryazarlık seviyesinin, uzmanlardan gelen bildirimleri karşılayacak seviyede olmamasının oluşturabileceği güvensizlik duygusundan kaynaklanabileceği düşünülebilir. Nihayetinde, finans uzmanlarının da zaten pozitif bir etkiye sahip olduğu ancak bu etkinin diğer faktörlerden daha az olduğu hatırd tutulmalıdır.

Pay senedi tercihi dair istatistiksel olarak anlamlı sonuçlar incelendiğinde 18-25 yaş aralığındaki referans kategoriye göre yaşın artması, pay senedi tercih olasılığını azaltmaktadır. Zaten ilgili literatürden de bilindiği üzere borsa faaliyetleri genellikle genç haneler arasında daha yaygındır (Brounen vd., 2016). Hanehalkı büyüklüğünün artması, 7 kişi ve üzeri için pay tercih olasılığını azaltmaktadır. Bu durumun muhtemel açıklaması, hanehalkı büyüklüğünün artmasıyla

birlikte azalan tasarruf oranlarında aranabilir. Bekârların ise evlilere kıyasla pay senedini tercih etme olasılıkları daha fazladır. Bekârların riskli varlıkları daha fazla varlık tahsis ettikleri bilinmektedir (Roussanov ve Savor 2014). İlk-ortaokul mezunlarına kıyasla lise mezunlarının pay tercih etme olasılıkları daha fazladır. Riskten kaçan bireylere göre pay senedi tercih etme olasılığı, riske karşı nötr bireylerde 2.53 kat, risk sever yapıdaki bireylerde ise 3.00 kat daha fazladır. Literatürde (Changwony vd., 2021; Akhter ve Hoque, 2022) de sıklıkla elde edilen bu bulgu, sermaye piyasası araçları arasında yer alan pay senetlerinin riskli varlık sınıfını temsil etmesinin bir sonucudur. Dolayısıyla bu durum hanehalklarının pay senedi tercihleri üzerinde olumsuz yönde etki oluşturmaktadır. Enflasyona karşı dirençli olarak atfedilmesi ve riskli varlıklara yatırım yapmanın uzun vadeli faydalarına dair kanıtlara rağmen (Dimson vd., 2002; Changwony vd., 2021) hanehalklarının borsaya düşük düzeyde katılımının bir nedeni olarak güven eksikliği gösterilmektedir (Guiso vd., 2008; Changwony vd., 2015). Bu noktada bireylerin finansal okuryazarlıklarının artırılması, riske karşı tutumlarında ayarlama yapabilmelerine ve borsaya katılım düzeylerine yardımcı olabilir. Finansal yatırım kararını en fazla etkileyen sosyal/çevresel faktör olan aile/akrabalara kıyasla, medya, finans uzmanları, dini çevre ve arkadaşlar/komşulardan etkilenen bireylerin pay tercih etme olasılıkları daha fazladır. Özellikle aile/akrabalara ağına göre medyanın etkisinin pay senedi tercihinin 6,37 kat artırma olasılığı olduğu görülmektedir. Borsaya katılımda hanehalkları açısından en önemli nokta piyasa fiyatıyla karşılaştırabilmek açısından tercih edecekleri finansal varlıkların gerçek değerlerinin ne olduğudur. Bu noktada özellikle hanehalklarının pay senedi fiyatları üzerinde etkili olabilecek işletme dışı faktörleri takip ettikleri düşünülebileceği gibi manüpatif bilgilere de açık olduklarının altının çizilmesi önemlidir.

Kripto varlık tercihinin itici güçlerine ilişkin istatistiksel olarak anlamlı analiz bulguları incelendiğinde, yaşın artması kripto varlık tercih olasılığını azaltmaktadır. İlk-ortaokul mezunlarına kıyasla lise mezunlarının kripto varlık tercih etme olasılıkları daha fazladır. Riske karşı tutum değişkeni riskten kaçan referans kategoriye göre incelendiğinde, riske karşı nötr bireylerin 2.45 kat risk sever yapıdaki bireylerin ise 2.71 kat olasılıkla kripto varlık tercih etme ihtimalleri artmaktadır. Tercihlerini spekülasyon amaçlı ve daha yüksek getiri elde etme umuduyla yapan bireyler genellikle risk sever yapıdadır (Delfabbro vd., 2021). Kripto varlıkların spekülatif varlık olarak kabul edilmesi bu etkiyi sağlamlaştırmaktadır. Finansal yatırım kararını en fazla etkileyen sosyal/çevresel faktör olan aile/akrabalara kıyasla, medya, finans uzmanları, dini çevre ve arkadaşlar/komşulardan etkilenen bireylerin kripto varlık tercih etme olasılıkları daha fazladır. İlgili literatürden de bilindiği üzere sosyal ağların ve etkileyicilerin kripto varlık birimlerini kullanma konusunda motive etmektedir (Alonso vd., 2023). Kripto varlıklarla ilgili algılanan kaygı, kişilerarası güvenin etik kaygıları azaltmadaki potansiyel rolü etkili olabilmektedir (Jalan ve Matkovskyy, 2023). Ayrıca bu sonuç sosyal ağların kripto varlık piyasasına yapılan yatırımları güçlü bir şekilde etkilediğini belirten literatürle de uyumludur (Kyriazis vd. 2020). Ayrıca kripto varlıkların sahip olduğu kırılganlıkların ve fiyat hareketliliğinin fazla olması ve bu durumun ilgili uzmanlar tarafından analiz edilip sunulması hanehalklarının kripto varlık tutumuna etki edebilmektedir.

Altın ve pay, altın ve kripto, pay ve kripto, altın, pay ve kripto birleşimlerinden oluşan portföylerin tahmin sonuçları incelendiğinde ise genel anlamda tek tek tercih edilen finansal varlıklarla benzer bir profil olduğu söylenebilir. Ayrıca diğer değişkenler sabitken her bir finansal varlık tercihinin etkileyen faktörün ortalamaya göre etkisini gösteren marjinal etkiler incelendiğinde odds ratio değerlerini destekler niteliktedir. Özetle kadınların altını tercih etme olasılıkları daha fazladır. Erkeklerin ise riskli varlıklarından olan pay senedini tercih etme olasılığı kadınlardan daha fazladır. Genellikle kadınların finansal sisteme ilişkin daha temkinli davranması başka bir tetikleyicisi olabilir (Şenkardeş ve Akadur, 2021; Alonso vd., 2023). Ayrıca hakkında bilgi sahibi olunmayan ve/veya bu konuda eğitim alınmayan bir finansal varlığın güvenli olduğunu düşünmek zordur (Sohaib vd., 2019). Bahsedilen bilgi ve güvenlik eksikliği risk alma düzeyini de etkileyebilmektedir (Alonso vd., 2023). Ampirik bulgular bu savı desteklemektedir. Yaşın artması

altın talebini artırırken pay senedi ve kripto varlık tercihini azaltmaktadır. Yaşın artmasıyla birlikte bireyler yatırım hedeflerine ve kişisel risk profillerine bağlı olarak farklı risk toleranslarına sahip olabilirler. Bu nedenle daha güvenli buldukları varlıkları tercih edebilirler. Tahmin sonuçlarına göre genel anlamda her bir finansal varlık çevresel/sosyal arka plandan oldukça etkilendiği görülmektedir. Özellikle pay senedi ve kripto varlık tercihinde medya, kat sayısı olarak öne çıkan bir faktördür. Bazı yönleriyle kripto varlık piyasalarının pay senedi piyasalarına benzer bulunması (Keskin ve Aste, 2020) bu etkileşimi sağlamlaştırmaktadır. Ayrıca kişilerin spekülasyon güdüsüyle de kripto varlıkları tercih edilebileceği gibi trendlere katılma ya da dışlanma korkusuyla (Botte ve Nigro, 2021) başkalarıyla aynı şeyi yapmanın/sürü davranışı (Bouri vd., 2019) etkisine ilişkin çalışmalar ile örtüşmektedir.

5. Sonuç

Hanehalklarının finansal varlıklara yönelik algı ve tutumlarının çeşitli faktörlere bağlı olduğunun bilincinde olarak bu çalışmada finansal varlık tercihinin belirleyicileri incelenmiştir. Daha açık bir ifade ile hanehalklarının sosyodemografik özelliklerinin, risk toleranslarının yanında etki, motivasyon gibi farklı dürtülere neden olabilecek sosyal çevrenin finansal varlık tercihinin etkisinin belirlenmiştir. Bu doğrultuda güvenilir, riskli ve yenilikçi olarak atfedilen varlık sınıflarına dâhil olan her finansal varlık alternatifinin tercihe yön veren faktörler araştırılmıştır. Önceki çalışmaların çoğu, bu değişkenlerin her birini ayrı ayrı analiz etse de bilindiği kadarıyla hiçbir hanehalkı boyutunda bütünsel ve karşılaştırmalı bir analiz yapmamaktadır. Ayrıca bu çalışmada farklı finansal varlıkların analiz edilmesi bu üç varlık sınıfına giren diğer finansal varlıklara ilişkin çıkarımlarda bulunmaya imkân tanırken birlikte tercih edildikleri durumdaki profili de ortaya koymaktadır.

Öncelikle finansal varlık tercihi analiz bulgularına bakıldığında, kadınların erkeklere kıyasla altını tercih etme konusunda daha istekli tutumlarını gözlemleyebiliriz. Yaşın artmasıyla birlikte bireylerin daha güvenli buldukları altına yönelik tutumları devam ederken, pay senedi ve kripto varlıklara ise daha genç bireylerin tercih ettiği görülmektedir. Kripto varlıklar ve pay senetlerinin varlık karışımına bağlı olarak değişen düzeylerde risk taşımalarına rağmen genel itibarıyla benzer kullanıcı profiline sahip oldukları görülmektedir. Ayrıca bu çalışma hanehalklarının irrasyonel kararlarına yol açabilecek faktörleri, sosyal arka planı açıklayarak ilgili literatüre katkı sağlamaktadır. Elde edilen bulgular, çevresel/sosyal faktörlerin karar verme sürecini etkilediğine işaret etmektedir. Özellikle bireylerin daha fazla maruz kaldıkları çevresel/sosyal faktörlerden etkilenme eğiliminde oldukları anlaşılmaktadır. Dahası finansal varlıkların tercihlerine ilişkin kararlarda bu kararların verilmesine ortak olanlar, kripto varlık ve pay senedi gibi riskli varlıkların tercihinde çok daha etkilidir. Bu durum ise bireylerin daha yüksek getiriler için risk hesaplaması yerine finansal dedikolara (financial gossip) itimat edebileceğinin ampirik göstergesi niteliğindedir. Bu nedenle sosyal arka planın ve sonuçlarının iyi anlaşılması hem bireyler hem de finansal planlamacılar için önemlidir. Sonuç olarak bireylerin tasarrufları neticesinde oluşan yatırımlarını kaybetmeleri sadece hanehalkı bütçelerini değil aynı zamanda da ülke ekonomilerini olumsuz etkileyebilme potansiyeline sahiptir.

Güvenli liman olarak altın, hanehalklarının olası kazançlardan çok kayıplardan kaçınmayla ilgilendiklerinin bir göstergesi olarak da düşünülmelidir. Altına özellikle yüksek enflasyon ve ekonomik belirsizliklerin söz konusu olduğu koşullarda yönelim artabilmektedir. Bu durum özellikle sermaye piyasalarının riskli ve yatırım güvenliğinin düşük bulunduğu Türkiye’de, tasarruflarını güvenceye almak isteyen hanehalklarını altın gibi daha güvenilir bulunan finansal varlıklara yöneltebilmektedir. Bir ülkenin borsa performansını artırmak için piyasa düzenleyicileri ve hükümetin, piyasa katılımcılarının tutum ve niyetlerinin sermaye piyasasındaki kararlarını nasıl etkilediğini anlamaları gerekmektedir. Bu nedenle hanehalklarının finansal varlık tercihinin pay senedi açısından analiz edilmesi, gelecekteki piyasa eğilimlerini tahmin edebilmek açısından politika yapıcılar ve ilgili endüstriler için yol gösterici olabilir. Başka bir ifade ile hanehalklarının pay senedi tercihini etkileyen unsurların bilinmesi, şirketlerin gelecek planlarını ve/veya

uygulamalarını hanehalklarının piyasa etkinliğine ve katılımına daha fazla yardımcı olmak için gerekli düzenlemeleri ve ek operasyonları etkileyebilir. Sermayenin tabana yayılmasında büyük rol oynayabilen pay senetleri açısından hanehalklarının borsa yatırımlarına ve genel olarak yatırım sürecine olan güveni artıran politikalar için önemlidir. Hanehalkları açısından ise, hanelerin riskli bir yatırımdan elde edebilecekleri potansiyel faydaya ilişkin algılarının geliştirilmesi gerekmektedir. Bu açıdan hanehalklarının finansal bilgilerinde meydana gelebilecek her türlü iyileştirme, hanehalklarının pay senetlerine yaptıkları tahsisi artırma konusunda teşvik edici olabilir.

Literatürden bilindiği üzere kripto varlık birimleri hakkındaki bilgi ve güvenlik eksikliği, herhangi bir kripto varlık birimini bireylerin tercih etmemelerine neden olmaktadır. Dolayısıyla bu bilgi ve güvenlik eksikliği risk alma düzeylerini ve kararlarını etkilemektedir. Hanehalklarının kripto varlık birimleri hakkındaki bilgilerinin ve güvenlerinin artması alternatif bir kanal sunarak finansal katılımın artmasına da katkı sağlayabilir. Özellikle kripto varlıkların son birkaç yılda ilgi çekmeye başlaması ve dolayısıyla bilgi eksikliğini ve güveni azaltıcı yönde farkındalık oluşturulması özellikle önemlidir. Bu noktada maddi kaygı olmadan sanal olarak düzenlenen portföy uygulamalarının yaygınlaştırılması, bireylerin temel finansal kavramlar ve varlıklar hakkındaki bilgi edinmesine yardımcı olabilecek kursların erişilebilir olması önemlidir. Ayrıca kripto varlık yatırımcılarının geleneksel varlıklarla ilgili önceden deneyime sahip olma eğiliminde olduklarını gösteren önceki çalışmalar (Król ve Zdonek, 2022; Şenkardeş ve Akadur, 2021) göz önüne alındığında, altın ve özellikle pay senedini tercih eden profilin iyi analiz edilmesi kripto varlık tercihinin talebi artırabilir.

Bu çalışma, Türkiye'de hanehalkı finansal varlık tercihinin çeşitli açılardan inceleyerek; yatırımcılar, ilgili kurumlar ve politika yapıcılar için önemli çıkarımlar sağlasa da gelecekteki araştırmalar için yön sağlayan sınırlamalara sahiptir. Çalışmanın kapsadığı yılın hemen ardından Türkiye'de Covid-19 salgının başlaması, bu süreçte salgının hanehalkı varlık dağılımı üzerindeki potansiyel etkisini daha fazla araştırmak ve karşılaştırmak için analiz etmek yararlı olabilir. Ayrıca multidisipliner bir bakış açısıyla gelecekteki araştırmalar, psikolojik faktörleri dâhil ederek finansal varlık tercihinin farklı bir boyutunu analiz edebilirler.

Kaynakça

- Ahmad, S. (2017). Factors Influencing Individual Investors' Behavior: An Empirical Study of Pakistan Financial Markets. *Journal of Business & Financial Affairs*, 4(6), 1-8.
- Akhter, T., ve Hoque, M. E. (2022). Moderating Effects of Financial Cognitive Abilities and Considerations on the Attitude-Intentions Nexus of Stock Market Participation. *International Journal of Financial Studies*, 10(1), 5.
- Akyıldırım, E. , Güneş, H. ve Çelik, İ. (2022). Türkiye'de Finansal Varlıklar Arasında Dinamik Bağlantılılık: TVP-VAR Modelinden Kanıtlar. *Gazi İktisat ve İşletme Dergisi*, 8 (2) , 346-363.
- Alagidede, P., ve Panagiotidis, T. (2010). Can Common Stocks Provide a Hedge against Inflation? Evidence From African Countries. *Review of Financial Economics*, 19(3), 91-100.
- Almeida, J., ve Gonçalves, T. C. (2022). A Systematic Literature Review of Volatility and Risk Management on Cryptocurrency Investment: A Methodological Point of View. *Risks*, 10(5), 107.
- Al-Nassar, N. S., ve Bhatti, R. H. (2019). Are Common Stocks a Hedge Against Inflation in Emerging Markets? *Journal of Economics and Finance*, 43, 421-455.
- Alonso, S. L. N., Jorge-Vázquez, J., Rodríguez, P. A., ve Hernández, B. M. S. (2023). Gender Gap in The Ownership and Use of Cryptocurrencies: Empirical Evidence from Spain. *Journal of Open Innovation: Technology, Market, and Complexity*, 9(3), 100103.

- Arias-Oliva, M., de Andrés-Sánchez, J., ve Pelegrín-Borondo, J. (2021). Fuzzy Set Qualitative Comparative Analysis of Factors Influencing The Use of Cryptocurrencies in Spanish Households. *Mathematics*, 9(4), 324.
- Bao, H., Wu, X., Peng, Y., ve Han, L. (2022). Key Factors Influencing Household Asset Allocation of Relocated Households: A Case Study of Hangzhou. *Habitat International*, 124, 102562.
- Baur, D. G., Hong, K., ve Lee, A. D. (2018). Bitcoin: Medium of Exchange or Speculative Assets? *Journal of International Financial Markets, Institutions and Money*, 54, 177-189.
- Bayrakdaroğlu, A., ve Şan, F. B. (2015). Bireylerin Hisse Senedi Piyasasına Katılım Eğilimlerine Etki Eden Ekonomik Olmayan Faktörler Üzerine Ampirik Bir Araştırma. *Çankırı Karatekin Üniversitesi İktisadi ve İdari Bilimler Fakültesi Dergisi*, 5(2), 507-530.
- Bayyurt, N., Karışık, V., ve Coşkun, A. (2013). Gender Differences in Investment Preferences. *European Journal of Economic & Political Studies*, 6(1), 71-83.
- Benny, V. (2014). Investment Attitude in Gold-An Investors Perspective. *IOSR Journal Of Humanities And Social Science (IOSR-JHSS)*, 19(12), 32-36.
- Bonaparte, Y. (2022). Time Horizon and Cryptocurrency Ownership: Is crypto not Speculative? *Journal of International Financial Markets, Institutions and Money*, 79, 101609.
- Botte, A., ve Nigro, M. (2021). Risk Analysis of Crypto Assets. TwoSigma, July.
- Bouri, E., Gupta, R., ve Roubaud, D. (2019). Herding Behaviour in Cryptocurrencies. *Finance Research Letters*, 29, 216-221.
- Boztosun, D., ve Keskin, O. (2022). Türkiye’de Kripto Para Birimlerinin Bilinirliği, Kullanımı ve Gelecek Beklentileri Üzerine Bir Araştırma. *İşletme Araştırmaları Dergisi*, 14(3), 2354-2367.
- Brounen, D., Koedijk, K. G., ve Pownall, R. A. (2016). Household Financial Planning and Savings Behavior. *Journal of International Money and Finance*, 69, 95-107.
- Cardak, B. A., ve Wilkins, R. (2009). The Determinants of Household Risky Asset Holdings: Australian Evidence on Background Risk and other Factors. *Journal of Banking & Finance*, 33(5), 850-860.
- Celse, J., Karakostas, A., ve Zizzo, D. J. (2023). Relative Risk Taking and Social Curiosity. *Journal of Economic Behavior & Organization*, 210, 243-264.
- Changwony, F. K., Campbell, K., ve Tabner, I. T. (2015). Social Engagement and Stock Market Participation. *Review of Finance*, 19(1), 317-366.
- Changwony, F. K., Campbell, K., ve Tabner, I. T. (2021). Savings Goals and Wealth Allocation in Household Financial Portfolios. *Journal of Banking & Finance*, 124, 106028.
- Cihangir, M., Baysa, E., Söker, F. ve Eroğlu, S. E. (2019). Bitcoin Piyasasına Katılım Eğilimi: Farklı Üniversite Öğrencileri Üzerinde Ankete Dayalı Bir Değerlendirme. *Avrasya Sosyal Ve Ekonomi Araştırmaları Dergisi*, 6 (4), 505-522.
- Conlon, T., Corbet, S., ve McGee, R. J. (2020). Are Cryptocurrencies a Safe Haven for Equity Markets? An international perspective from the COVID-19 pandemic. *Research in International Business and Finance*, 54, 101248.
- Çopur, Z., ve Gutter, M. S. (2019). Economic, Sociological, and Psychological Factors of the Saving Behavior: Turkey Case. *Journal of Family and Economic Issues*, 40(2), 305-322.
- Dağtekin, O. C. ve Toğay, S. (2020). Demografik Faktörler Özelinde Bitcoin’e Yaklaşım ve Güven Eğilimine Dair Bir İnceleme. *Journal of Banking and Financial Research*, 7(1), 1-8.

- Delfabbro, P., King, D., Williams, J., ve Georgiou, N. (2021). Cryptocurrency Trading, Gambling and Problem Gambling. *Addictive Behaviors*, 122, 107021.
- Demiralay, S., ve Bayracı, S. (2021). Should Stock Investors include Cryptocurrencies in their Portfolios after all? Evidence from a Conditional Diversification Benefits Measure. *International Journal of Finance & Economics*, 26(4), 6188-6204.
- Demirci, S., Güriş, S., Çinko, L., Turgut, Ü. N., ve Kızılarıslan, Ş. (2022). Türkiye’de “Yastık Altı” Altın: Bir Uygulama. *Ekoist: Journal of Econometrics and Statistics*, (36), 77-92.
- Dimson, E., Marsh, P., ve Staunton, M. (2002). *Triumph of the Optimists: 101 Years of Global Investment Returns*. Princeton University Press.
- Duflo, E., ve Saez, E. (2002). Participation and Investment Decisions in a Retirement Plan: The Influence of Colleagues’ Choices. *Journal of Public Economics*, 85(1), 121-148.
- East, R. (1993). Investment Decisions and the Theory of Planned Behaviour. *Journal of Economic Psychology*, 14(2), 337-375.
- Erdem, B. P. (2020). Türkiye’de Hanehalkı Tasarruflarının Belirleyicileri. Research and Monetary Policy Department, Central Bank of the Republic of Turkey.
- Fagereng, A., Gottlieb, C., ve Guiso, L. (2017). Asset market participation and portfolio choice over the life-cycle. *The Journal of Finance*, 72(2), 705-750.
- Ghorbel, A., ve Jeribi, A. (2021). Investigating the Relationship Between Volatilities of Cryptocurrencies and other Financial Assets. *Decisions in Economics and Finance*, 44(2), 817-843.
- Guiso, L., Sapienza, P., ve Zingales, L. (2008). Trusting the Stock Market. *The Journal of Finance*, 63(6), 2557-2600.
- Gujarati, D. N. ve Porter, D. C. (2012). *Temel ekonometri* (Çev: Ü. Şenesen ve G.G. Şenesen). Literatür Yayıncılık, İstanbul.
- Hatemi-J, A., Hajji, M. A., Bouri, E., ve Gupta, R. (2022). The Benefits of Diversification between Bitcoin, Bonds, Equities and the US dollar: A Matter of Portfolio Construction. *Asia-Pacific Journal of Operational Research*, 39(04), 2040024.
- Hesniati, H. (2020). Analysis of Factors Influencing Investment Decision. *Journal of Global Business and Management Review*, 2(1), 13-20.
- İpek, E. (2020). The Costs of Disability in Turkey. *Journal of Family and Economic Issues*, 41(2), 229-237.
- İpek, E., ve Sekmen, Ö. (2016). Household Savings in Turkey: Evidence from Microdata. *Balkan and Near Eastern Journal of Social Sciences*, 2(04), 102-108.
- İpek, Ö. (2021). Türkiye’de Hanehalkı Portföy Tercihine Etki Eden Faktörler. *Yaşar Üniversitesi E-Dergisi*, 16(64), 1575-1591.
- Jalan, A., ve Matkovskyy, R. (2023). The Role of Trust in Crypto Investment and Savings-Evidence from Three Nordic Countries. Available at SSRN 4379913.
- Jia, D., Li, R., Bian, S., ve Gan, C. (2021). Financial Planning Ability, Risk Perception and Household Portfolio Choice. *Emerging Markets Finance and Trade*, 57(8), 2153-2175.
- Joo, S. H., ve Grable, J. E. (2001). Factors Associated with Seeking and Using Professional Retirement-Planning Help. *Family and Consumer Sciences Research Journal*, 30(1), 37-63.
- Kang, C., ve Hu, R. (2021). Age Structure of the Population and the Choice of Household Financial Assets. *Economic Research-Ekonomska Istraživanja*, 35(1), 2889-2905.

- Karabıyık, C. (2020). Türkiye’de Borsa, Emtia, Tahvil ve Döviz Piyasaları Arasındaki Etkileşim: Yayılım Endeksi Yaklaşımı. *Journal of Management and Economics Research*, 18(4), 265-284.
- Kaustia, M., Conlin, A., ve Luotonen, N. (2022). What Drives Stock Market Participation? The Role of Institutional, Traditional, and Behavioral Factors. *Journal of Banking & Finance*, 148, 106743.
- Keskin, Z., ve Aste, T. (2020). Information-Theoretic Measures for Nonlinear Causality Detection: Application to Social Media Sentiment and Cryptocurrency Prices. *Royal Society Open Science*, 7(9), 200863.
- Khan, S. U., Ramella, S., Rahman, H. U., ve Hyder, Z. (2022). Household Portfolio Allocations: Evidence on Risk Preferences from the Household, Income, and Labour Dynamics in Australia (HILDA) Survey Using Tobit Models. *Journal of Risk and Financial Management*, 15(4), 161.
- Król, K., ve Zdonek, D. (2022). Digital Assets in the Eyes of Generation Z: Perceptions, Outlooks, Concerns. *Journal of Risk and Financial Management*, 16(1), 22.
- Kyriazis, N., Papadamou, S., ve Corbet, S. (2020). A Systematic Review of The Bubble Dynamics of Cryptocurrency Prices. *Research in International Business and Finance*, 54, 101254.
- LaValley, M. P. 2008. Logistic Regression. *Circulation*, 117(18), 2395-2399.
- Lawrenson, J., ve Dickason-Koekemoer, Z. (2020). A model for female South African investors’ financial risk tolerance. *Cogent Economics & Finance*, 8(1), 1794493.
- Li, K., Mengmeng, H., ve Huo, J. (2022). Digital Inclusive Finance and Asset Allocation of Chinese Residents: Evidence from the China Household Finance Survey. *Plos One*, 17(5), e0267055.
- Lu, X., Guo, J., ve Gan, L. (2020). International Comparison of Household Asset Allocation: Micro-Evidence from Cross-Country Comparisons. *Emerging Markets Review*, 43, 100691.
- Madrian, B. C., ve Shea, D. F. (2001). The Power of Suggestion: Inertia in 401 (K) Participation and Savings Behavior. *The Quarterly Journal of Economics*, 116(4), 1149-1187.
- Maghyereh, A., ve Abdoh, H. (2020). Tail dependence between Bitcoin and financial assets: Evidence from a quantile cross-spectral approach. *International Review of Financial Analysis*, 71, 101545.
- Mak, M. K., ve Ip, W. H. (2017). An Exploratory Study of Investment Behaviour of Investors. *International Journal of Engineering Business Management*, 9, 1-12.
- Muparuri, L. ve Gumbo, V. (2022). On Logit and Artificial Neural Networks in Corporate Distress Modelling for Zimbabwe Listed Corporates. *Sustainability Analytics and Modeling*, 100006.
- Narınç, N. Ö. ve Küçükönder, H. (2020). Hanehalkı Tasarruf Tercihlerinin Ardışık Logit Modelle Belirlenmesi: Türkiye Örneği. *İşletme Araştırmaları Dergisi*, 12(2), 1554-1572.
- Nurbarani, B. S., ve Soepriyanto, G. (2022). Determinants of Investment Decision in Cryptocurrency: Evidence from Indonesian Investors. *Universal Journal of Accounting and Finance*, 10, 254-66.
- Oyman, N. (2022). Dijital Gelişmeler Kapsamında Sosyo-Ekonomik Yaşam ve Din: Kripto Para Örneği. *ATEBE*, (7), 61-78.

- Pastor, M. C., Almazan, D. A., Flores, L. R., Lopez, L. J., Maralit, A. P., ve Melo, M. C. (2022). Factors Affecting the Behavior of Young Professionals towards Savings and Investment. *American International Journal of Business Management (AIJBM)*, 5(5), 44-50.
- Patil, S., ve Bagodi, V. (2021). A Study of Factors Affecting Investment Decisions in India: The KANO Way. *Asia Pacific Management Review*, 26(4), 197-214.
- Pho, K. H., Ly, S., Lu, R., Van Hoang, T. H., ve Wong, W. K. (2021). Is Bitcoin a Better Portfolio Diversifier than Gold? A Copula and Sectoral Analysis for China. *International Review of Financial Analysis*, 74, 101674.
- Pilatin, A. (2022). Bireylerin Sosyo-Ekonomik Özellikleri Kripto Varlık Satın Almalarını Etkiler Mi? Türkiye'den Kanıtlar. *Gümüşhane Üniversitesi Sosyal Bilimler Dergisi*, 13(2), 665-678.
- Pollob I., S. A., Abedin, M. M., Islam, M. T., Islam, M. M. ve Maniruzzaman, M. (2022). Predicting Risks of Low Birth Weight in Bangladesh with Machine Learning. *Plos One*, 17(5), e0267190.
- Pursiainen, V., ve Toczynski, J. (2022). Retail Investors' Cryptocurrency Investments. Available at SSRN 4268236.
- Rampal, P., ve Biswas, S. (2022). Socioeconomic Determinants of Household Investment Portfolio in India. *Journal of Emerging Market Finance*, 21(3), 265-290.
- Rashid, A., Bakry, W., ve Al-Mohamad, S. (2022). Are Cryptocurrencies a Future Safe Haven for Investors? The Case of Bitcoin. *Economic Research-Ekonomska Istraživanja*, 36(2), 2140443.
- Roussanov, N., ve Savor, P. (2014). Marriage and Managers' Attitudes to Risk. *Management Science*, 60(10), 2496-508.
- Rudys, V., ve Svogun, D. (2022). Optimal Cryptocurrency Portfolio Allocation over the Life Cycle. *Applied Economics*, 1-15.
- Schleritzko, M. (2023). Households' Expectations of Returns on Gold. Available at SSRN 4398358.
- Shahzad, S. J. H., Bouri, E., Roubaud, D., Kristoufek, L., ve Lucey, B. (2019). Is Bitcoin a Better Safe-Haven Investment than Gold and Commodities? *International Review of Financial Analysis*, 63, 322-330.
- Sohaib, O., Hussain, W., Asif, M., Ahmad, M., ve Mazzara, M. (2019). A PLS-SEM Neural Network Approach for Understanding Cryptocurrency Adoption. *IEEE Access*, 8, 13138-13150.
- Symitsi, E., ve Chalvatzis, K. J. (2019). The Economic Value of Bitcoin: A Portfolio Analysis of Currencies, Gold, Oil and Stocks. *Research in International Business and Finance*, 48, 97-110.
- Şenkardeş, C. G., ve Akadur, O. (2021). A Research on the Factors Affecting Cryptocurrency Investments within the Gender Context. *Journal of Business Economics and Finance*, 10(4), 178-189.
- Tuna, G., ve Tuna, V. E. (2022). Are Effects of COVID-19 Pandemic on Financial Markets Permanent or Temporary? Evidence from Gold, Oil and Stock Markets. *Resources Policy*, 76, 102637.
- Wen, F., Tong, X., ve Ren, X. (2022). Gold or Bitcoin, Which is the Safe Haven During the COVID-19 Pandemic?. *International Review of Financial Analysis*, 81, 102121.
- West, T., ve Worthington, A. C. (2014). Macroeconomic Conditions and Australian Financial Risk Attitudes, 2001-2010. *Journal of Family and Economic Issues*, 35, 263-277.

- Xi, D., O'Brien, T. I., ve Irannezhad, E. (2020). Investigating the Investment Behaviors in Cryptocurrency. *The Journal of Alternative Investments*, 23(2), 141-160.
- Yakupoğlu, Y. A. ve Okur, M. (2021). A Study on Perception of Financial Market Professionals in Turkey towards Gold. *Gaziantep University Journal of Social Sciences*, 20 (3), 1324-1337.
- Yang, Y., Zhang, C., ve Yan, Y. (2019). Does Religious Faith Affect Household Financial Market Participation? Evidence from China. *Economic Modelling*, 83, 42-50.
- Yeong, Y. C., Kalid, K. S., Savita, K. S., Ahmad, M. N., ve Zaffar, M. (2022). Sustainable Cryptocurrency Adoption Assessment among IT Enthusiasts and Cryptocurrency Social Communities. *Sustainable Energy Technologies and Assessments*, 52, 102085.
- Yıldırım, Z. ve Üçdoğruk Birecikli, Ş., (2021), Dilim Regresyon Yöntemiyle Türkiye'de Hanehalkı Tasarruf Eğilimi Araştırması. *Atatürk Üniversitesi İktisadi ve İdari Bilimler Dergisi*, 35(2), 523-550
- Zahirović, S., ve Okičić, J. (2016). Effects of Risk Aversion on Securities Portfolio Performance in Underdeveloped Capital Markets: The Case of the Capital Market of Bosnia and Herzegovina. *Economic research-Ekonomska istraživanja*, 29(1), 343-359.
- Zengin, S., Yüksel, S., ve Kartal, M. T. (2018). Türkiye'deki Düşük Hanehalkı Tasarrufuna Neden Olan Faktörlerin Belirlenmesine Yönelik Bir Araştırma. *Yaşar Üniversitesi E-Dergisi*, 13(49), 86-100.
- Zhang, A. C., Fang, J., Jacobsen, B., ve Marshall, B. R. (2018). Peer Effects, Personal Characteristics and Asset Allocation. *Journal of Banking & Finance*, 90, 76-95.
- Zhang, S., ve Mani, G. (2021). Popular cryptoassets (Bitcoin, Ethereum, and Dogecoin), Gold, and Their Relationships: Volatility and Correlation Modeling. *Data Science and Management*, 4, 30-39.

SOCIAL DETERMINANTS OF HOUSEHOLD FINANCIAL ASSET CHOICE

Extended Abstract

Aim: This study examines the moderating effect of households' attitudes toward risk, environmental/social factors, and sociodemographic characteristics on their financial asset choices. In this respect, the first contribution of the study to the related literature is based on its ability to address both intrinsic and extrinsic factors that may affect individuals' financial asset choices. Intrinsic factors are framed by individuals' sociodemographic characteristics (West & Worthington, 2014) and attitudes toward risk (Khan et al., 2022). Exogenous factors, on the other hand, extend the literature suggesting that individuals' financial asset choices may be influenced by family (East, 1993), coworkers (Madrian & Shea, 2001; Duflo & Saez, 2002), financial professionals (Joo & Grable, 2001) and the media (Patil & Bagodi, 2021) by considering political circles and religious/spiritual opinion leaders as possible influences for the Turkish sample. The second contribution is the comparative analysis of the relevant endogenous and exogenous determinants of three different classes and compositions of financial assets: traditional/gold, risky/stock, and innovative/crypto assets.

Method(s): This study applies a logit model to examine the factors that jointly affect financial asset choices. The dependent variables used in the study are binary categorical variables. Since we are dealing with a binary outcome variable, a generalized linear model with a logit link function is used to estimate financial asset choices, taking into account household sample weights.

Findings: When the findings are evaluated in general, when the estimation results of the portfolios consisting of combinations of gold and stock, gold and crypto, stock and crypto, and gold, stock, and crypto are analyzed, it can be said that there is a similar profile with the individually preferred financial assets in general. In sum, women are more likely to prefer gold. Conversely, men are more likely than women to prefer stocks, which are risky assets. Another trigger may be that women are generally more cautious about the financial system (Şenkardeş & Akadur, 2021; Alonso et al., 2023). In addition, it is not easy to think that a financial asset is safe without information and education about it (Sohaib et al., 2019). The lack of knowledge and security may also affect risk-taking (Alonso et al., 2023). Empirical findings support this argument. While increasing age increases the demand for gold, it decreases the preference for stocks and cryptoassets. Individuals may have different risk tolerances with increasing age depending on their investment objectives and personal risk profiles. Therefore, they may prefer assets that they find safer. According to the estimation results, each financial asset is generally highly influenced by the environmental/social background. Especially in stock and crypto asset preferences, the media is a factor that stands out as a multiple. The fact that crypto-asset markets are similar to stock markets in some aspects (Keskin & Aste, 2020) reinforces this interaction. In addition, people may also prefer cryptoassets with the motive of speculation, as well as the fear of joining trends or being excluded (Botte and Nigro, 2021), which overlaps with studies on the effect of doing the same thing as others/herd behavior (Bouri et al., 2019).

Conclusion: Recognizing that households' perceptions and attitudes toward financial assets depend on various factors, this study examines the determinants of financial asset preference. Gold as a haven may indicate that households are more interested in avoiding losses than potential gains. The preference for gold may increase, especially under high inflation and economic uncertainty. In Türkiye, where capital markets are risky and investment security is low, households who want to secure their savings may turn to financial assets that are considered more reliable, such as gold. Awareness of the factors affecting households' stock preferences may influence companies' plans and practices, including regulations and additional operations to assist households' market efficiency and participation further. In terms of equities, which can play a significant role in capitalization, it is essential for policies that increase households'

confidence in stock market investments and the investment process in general. Moreover, as it is known from the literature, the lack of information and security about cryptoasset units causes individuals not to prefer cryptocurrency. Therefore, this lack of information and security affects their risk-taking levels and decisions. Increasing households' knowledge and trust in cryptoassets may also increase financial inclusion by providing an alternative channel.
